

భారతదేశ సర్వోన్నత న్యాయస్థానము

సివిల్ అప్పీల్ అధికరపరిధి

సివిల్ అప్పీల్ దరఖాస్తు నంబరు 4769/2022

జాతీయ ఇన్సూరెన్స్ కంపెనీ లిమిటెడ్.

...అప్పీలుదారు

వర్రెస్

ప్రధాన ఎన్నికల అధికారి మరియు ఇతరులు

...ప్రతివాదులు

తీర్పు

సంజయ్ కిషాన్ కౌల్, న్యాయమూర్తి.

1. బీమా విధానము విషయంలో సాధారణ కఠినమైన బాధ్యత సూత్రాన్ని వర్తింపజేయకపోవడాన్ని ప్రశ్నించడానికి ప్రయత్నిస్తారు, బీమా క్లెయిమ్ మంజూరు చేయడానికి బీమా విధానము యొక్క సంబంధిత కాలానికి విస్తరించిన అర్థం ఇవ్వబడింది, బీమా కంపెనీ, అప్పీలుదారు ఇప్పుడు మా ముందు దాడి చేశారు (అస్సైల్డ్) , పాట్నా హైకోర్టు డివిజన్ బెంచ్ ప్రతివాదికి అనుకూలంగా ఆమోదించిన తేది 03.10.2017 నాటి ఉత్తర్వును దృష్టిలో ఉంచుకుని. ఇందులో బావి (ప్రాస్ పెక్టివ్) లబ్ధిదారుడు అంటే ప్రతివాది నెం. 2 దాఖలు చేసిన రిట్ పిటిషన్ ద్వారా అసలు దావా వేయబడింది, అయితే లబ్ధిదారునికి ప్రయోజనాలను మంజూరు చేసేటప్పుడు, ప్రతివాది నెం. 1 మరియు బీమా కంపెనీపై కాదు, బీమా కంపెనీపై బాధ్యతను ధృవీకరించే 03.10.2017 నాటి తీర్పులో డివిజన్ బెంచ్ ఆ అంశాన్ని తిప్పికొట్టింది.

వాస్తవాలు:

2. అప్పీలుదారు, బీమా సంస్థ, మరియు ప్రతివాది నెం. 1, ప్రధాన ఎన్నికల అధికారి, బీహార్, పాట్నా, ఒక జాపన (మెమోరండం ఒఫ్ అండర్ స్టండింగ్) (ఇకపై 'ఎంఓయు' గా సూచించబడుతుంది) లోకి

ప్రవేశించారు. బీమా రక్షణ అందించడానికి తేది 09.02.2000 పై అవగాహన 2000 సంవత్సరంలో బీహార్ శాసన సభ ఎన్నికల కోసం ఎన్నికల సంబంధిత పనుల కోసం నియమించబడిన వ్యక్తులకు బీమా రక్షణ. అవగాహన ఒప్పందానికి సంబంధించిన విషయము నిబంధన క్లాజ్ 3, ఇది క్రింది విధంగా ఉంది:

“కవర్ పరిధి

బాహ్య హింస మరియు ఇతర కనిపించే మార్గాల వల్ల సంభవించిన ప్రమాదముం వల్ల మాత్రమే మరియు నేరుగా సంభవించే మరణం విషయంలో మాత్రమే నిబంధనలు చేయు చెల్లించడానికి బీమా ఉద్దేశించబడింది.”

అవగాహన ఒప్పందం అమలులోకి వచ్చిన తరువాత, ఎన్నికల సంబంధిత కార్య కలాపములు కోసం నియమించబడిన ప్రీమియం చెల్లించే ఉద్యోగులను కవర్ చేయడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం గ్రూప్ ఇన్సూరెన్స్ స్కీమ్ను ఎంచుకుంది. ఉప ఎన్నికల వ్యవధిని దృష్టిలో ఉంచుకుని, బీమా పథకం వ్యవధిని తేది 24.05.2000 నుండి తేది 23.06.2000 కి పొడిగించినట్లు తెలుస్తోంది. అనుబంధ విధానము.ఈ సంఘటన, మేము ఆందోళన చెందుతున్నాము, ఈ ఉప ఎన్నికల సమయంలో జరిగింది.

3. ప్రతివాది నెం. 2 భర్త, శివహార్ జిల్లా సాయుధ కానిస్టేబుల్ దివంగత దేవల్ రవిదాస్, బూత్ నెం.67, ప్రాథమిక పాఠశాల, మధుర సుల్తాన్పూర్, పోలీస్ స్టేషన్ బిడుపూర్, జిల్లా వైశాలి, బీహార్ శాసన సభకు ఎన్నికల విధులు నిర్వర్తిస్తున్నప్పుడు సూర్యరశ్మివేడి/హీట్ స్ట్రోక్ కారణంగా మరణించారు.పేర్కొన్నట్లుగా, ఇది బీమా విధానము పొడిగించిన వ్యవధిలో జరిగింది.ఈ విషయం చాలా కాలం పాటు కొనసాగిందని, 2008 సంవత్సరంలో మాత్రమే మరణించిన కానిస్టేబుల్ దేవల్ భార్య ప్రతివాది నం.2 తేది 21.11.2008 నాటి తన లేఖ ద్వారా పరిహార సమస్యను లేవనెత్తాలని కోరినట్లు తెలుస్తోంది.

4. సహాయక ఎన్నికల అధికారి, బీహార్-కమ్-అండర్ సెక్రటరీ, బీహార్లోని పాట్నాలోని లోకాయుక్తా యొక్క అండర్ సెక్రటరీని ఉద్దేశించి రాసిన లేఖలో, మరణించిన కానిస్టేబుల్ మరణం ఎన్నికల విధుల సమయంలో తేది 26.05.2000 పై హీట్ స్ట్రోక్ కారణంగా సంభవించిందని మరియు ఎటువంటి బాహ్య హింసాత్మక కార్యకలాపాలు/ప్రమాదం కారణంగా జరగలేదని పేర్కొన్నారు. అందువల్ల, ప్రతివాది నెం. 2 కు పరిహారం చెల్లింపు కోసం అనుమతించదగినదిగా గుర్తించబడింది.

5. ప్రతివాది నెంబరు 2 భార్య, సిడబ్ల్యుజెసి నంబరు 1781/2011 గా, పాట్నాలోని హైకోర్టు న్యాయస్థానం ముందు, పైన పేర్కొన్న తేది 20.11.2009 నాటి లేఖను రద్దు చేయాలని మరియు ఎన్నికల విధులు నిర్వర్తిస్తూ తన భర్త మరణించినందున బీమా విధానము ప్రకారం రు. 10 లక్షల పరిహార మొత్తాన్ని చెల్లించాలని కోరింది. స్పష్టంగా, సింగిల్ జడ్జి యొక్క కొన్ని ఆదేశాల కారణంగా, జిల్లా ఎన్నికల అధికారి బీమా కోసం క్లెయిము సంబంధించి అప్పీలుదారు బీమా కంపెనీకి తేది 24.04.2011 నాటి క్లెయిమ్ నోటీసును ఉంచారు. అయితే, ఇది ఆమోదించబడలేదు.

6. రిట్ పిటిషన్, సిడబ్ల్యుజెసి నంబరు 1781/2011 లోని సింగిల్ జడ్జి, ప్రమాదవశాత్తు మరణమా అనే అంశాన్ని పరిశీలించకూడదని నిర్ణయించుకున్నారు, ఎందుకంటే ప్రధాన ఎన్నికల అధికారి అనుబంధ కౌంటర్ అఫిడవిట్ లో ఇప్పటికే మరణించిన పోలీసు అధికారి భార్యకు చెల్లింపు కోసం అర్హతను అంగీకరించారు. కోర్టు, తీర్పుపై ఆధారపడింది **లీలవంతి దేవి వర్సెస్ ది స్టేట్ ఆఫ్ బీహార్ మరియు ఇతరులు (1998 (2) పిజెఎల్ఆర్ 692)**, గడువు ముగిసిన తరువాత ఇచ్చిన విధానములో, బీమా మొత్తాన్ని చెల్లించడానికి ఎటువంటి ఆదేశాలు ఇవ్వలేము. ఈ వ్యవధిలో, అంటే తేది 24.05.2000 నుండి తేది 23.06.2000 వరకు క్లెయిమ్ దాఖలు చేయవలసి ఉంటుంది. అందువల్ల, విధానము కింద క్లెయిమ్ ను లేవనెత్తడం ప్రాథమిక బాధ్యత అని కోర్టు అభిప్రాయపడింది రాష్ట్ర ప్రభుత్వ అధికారులు మరియు వారు విధానము వ్యవధిలో క్లెయిమును లేవనెత్తలేదని మరియు విధానము గడువు ముగియడానికి అనుమతించారు. అందువల్ల, మరణించిన భార్యకు మొత్తాన్ని చెల్లించే బాధ్యతను ప్రధాన ఎన్నికల అధికారి మరియు వైశాలి జిల్లా మేజిస్ట్రేట్కు అప్పగించబడింది

7. ప్రధాన ఎన్నికల అధికారి, తేది 17.05.2011 నాటి ఉత్తర్వులకు వ్యతిరేకంగా హైకోర్టు డివిజన్ బెంచ్ ముందు అప్పీలు దాఖలు చేశారు, ఇది 03.10.2017 నాటి వివాదాస్పద తీర్పుకు సంబంధించిన విషయం.

డివిజన్ బెంచ్ ముందు చర్చించిన వివాదం:

8. ఎల్ పిఎ నం.1049/2011 లో బీమా కంపెనీకి సంబంధించినంతవరకు, **లీలవంతి దేవి(పైన పేర్కొన్న) కేసులో** తీర్పును బట్టి బాధ్యత నుండి వైదొలిగింది. అందువల్ల, డిఫెన్స్ రైజ్ చేసింది ఏమిటంటే, ప్రాథమికంగా ఉప ఎన్నిక సమయంలో పోలీసు కానిస్టేబుల్ మరణం దావా సకాలంలో దాఖలు చేయబడకపోవడం అనేది వివాదం కాదు..

9. ప్రధాన ఎన్నికల అధికారి దాఖలు చేసిన అప్పీల్, బీమా సంస్థపై బీమా మొత్తాన్ని చెల్లించే బాధ్యతను అప్పీలుదారు చేయాలనే అభ్యర్థనపై ఆధారపడింది, ఎందుకంటే బీమా విధానము సంబంధిత తేదీన కొనసాగుతుందని పేర్కొనబడింది. అయితే, మరణించిన అధికారి కుటుంబానికి మొత్తాన్ని అందుకునే హక్కు మరియు క్లెయిమ్ చేసినట్లుగా, వివాదాస్పదంగా లేదు మరియు ఆ కుటుంబానికి అప్పటికే ప్రతివాదులు మొత్తాన్ని చెల్లించారని పేర్కొన్నారు. ఫిర్యాదు నం. 1 హైకోర్టు ముందు అప్పీల్ పెండింగ్లో ఉన్న సమయంలో, కేవలం ప్రధాన ఎన్నికల అధికారి మరియు వైశాలి జిల్లా మేజిస్ట్రేట్ కు బాధ్యతను కేటాయించింది. వారి తరపున ఆధారపడిన తీర్పు, **ఢిల్లీ విద్యుత్ సరఫరా అండర్టేకింగ్ వి. బసంతి దేవి మరియు మరొకరు, (1999) 8 ఎస్సీసీ 229** లో అభిప్రాయం ఈ కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పుపై ఆధారపడటం జరిగింది. మరణించిన వ్యక్తి నెలవారీ జీతం నుండి ప్రీమియంను తీసివేసి బీమా కంపెనీకి చెల్లించే బాధ్యత యజమానికి ఉన్నందున మరణించిన వ్యక్తి భారతీయ కాంట్రాక్ట్ చట్టము సెక్షన్ 182 ప్రకారం బీమా కంపెనీ ఏజెంట్ పాత్రను స్వీకరించారు. అందువల్ల, యజమాని వైఫల్యం కారణంగా, ఒక ఏజెంట్, ప్రీమియం మొత్తాన్ని చెల్లించడంలో, బీమా సంస్థ, అసలుగా, బీమా చేసిన మొత్తాన్ని చెల్లించే బాధ్యత ఉంటుంది.

10. ఈ దశలో, ఈ కేసులో వాస్తవిక వివాదం మరియు చట్టపరమైన వివాదం చాలా భిన్నంగా ఉన్నాయని మనం గమనించవచ్చు. చర్చించబడుతున్న సమస్యకు ఇది ఎలా సంబంధితంగా ఉందో మాకు నిజంగా అర్థం కాలేదు.

11. అయితే, డివిజన్ బెంచ్, **శీలవంతి దేవి (వైన పేర్కొన్న)** నుండి తక్షణ కేసును వేరు చేసింది, **శీలవంతి దేవి (వైన పేర్కొన్న)** లో కాకుండా, బీమా కవరేజ్ ఉన్నప్పుడే కానిస్టేబుల్ మరణించాడని అంచనా వేసింది. మరణం యొక్క వాస్తవం, విధానము ఉనికిలో ఉన్నప్పుడు సంభవించినది, వివాదాస్పదంగా లేదు, ఇది బీమా విధానము గడువు ముగిసేలోపు ఉంది మరియు ఆశ్చర్యకరంగా, మా దృష్టిలో, **బసంతి దేవి ((వైన పేర్కొన్న))** నిష్పత్తిని ఏజెన్సీ సూత్రంపై వర్తింపజేశారు. తన అభిప్రాయానికి మద్దతుగా, కోర్టు ఈ క్రింది పరిశీలనలు చేసింది:

మొదటిది, పాలసి నికర ప్రీమియంను పోలీసు సిబ్బంది జీతాల నుండి తీసివేసిన తర్వాత నేరుగా ప్రధాన కార్యాలయం బీమా కంపెనీకి చెల్లించింది.

రెండవది, డైరెక్టర్ జనరల్ మరియు ఇన్స్పెక్టర్ జనరల్ ఆఫ్ పోలీస్ లేదా వారి నామినీ సంతకం కింద పోలీసు సిబ్బంది తరపున బీమా తీసుకోబడింది.

మూడవది, పోలీసు సిబ్బంది బీమా సంస్థను నేరుగా సంప్రదించకుండా నిబంధనల ప్రకారం నిషేధించబడింది మరియు ప్రధాన కార్యాలయం మరియు బీమా సంస్థ మధ్య అన్ని సంసూచనలు పరిమితం చేయబడ్డాయి.

నాల్గవది, పాలసి తీసుకునే వ్యక్తిగత హక్కు పోలీసు సిబ్బందికి లేదు.

12. బీమా క్లెయిమ్ను పెంచడానికి సమయం విషయంలో, ఎటువంటి కాలపరిమితిని సూచించలేదని, బీమా విధానము కోసం క్లెయిమ్ను అన్ని ముందస్తు అవసరాలు అందుబాటులో ఉన్నందున, బీమా మొత్తాన్ని చెల్లించడం బీమా సంస్థ యొక్క ప్రత్యేక బాధ్యత అని అభిప్రాయం వ్యక్తం చేయబడింది.

13. బీమా సంస్థ కానీ సహజంగానే ఈ న్యాయస్థానంలో అప్పీల్ చేసింది.

అప్పీలుదారు వాదనలు:

14. అసిస్టెంట్ ఎలక్షన్ ఆఫీసర్ వాస్తవానికి తేది 20.11.2009 నాటి లేఖ ద్వారా దావాను తిరస్కరించారని, అయితే తరువాత రిట్ పిటిషన్ లో వారి బాధ్యతను చేర్చుకోను అని కోరారని, ప్రతివాది నెం. 2 కి దావాను చెల్లించారని అప్పీలుదారు మా ముందు వాదించారు. అప్పీలుదారుపై బాధ్యతను ఏదో ఒకవిధంగా పెంచే ప్రయత్నం ఆ తరువాత జరిగింది.

15. తేది 23.06.2000 పై సమయ ప్రవాహం(ఎఫ్లెక్స్ ఆఫ్ టైం) కారణంగా పాలసి గడువు ముగిసినట్లు కూడా పేర్కొనబడింది. అప్పీలుదారు తరపు న్యాయవాది కూడా మరణానికి కారణం సన్ స్ట్రాక్/హీట్ స్ట్రాక్ అని మరియు అవగాహన ఒప్పందం యొక్క 'పరిధి లోకి'(స్కోప్ ఆఫ్ కవర్) గా పాలసి పరిధిలో కూడా చేర్చబడలేదని వాదించారు. ఇది "బాహ్య హింసాత్మక మరియు ఇతర కనిపించే మార్గాలు" అయి ఉండాలి.

16. క్లెయిమ్ చేయవలసిన కాల వ్యవధి సమస్యపై, అవగాహన ఒప్పందం యొక్క నిబంధనలను సూచించబడ్డాయి, క్లెయిమ్ చేయవలసి ఉంటుంది మరియు వెంటనే అప్పీలుదారుకు తెలియజేయబడాలి, ఇది ఆమోదయోగ్యంగా చేయబడలేదు. వాస్తవానికి, పదకొండు సంవత్సరాల తరువాత మరియు ప్రతివాది నెంబరు 2 పాట్నా హైకోర్టు ముందు రిట్ పిటిషన్ను దాఖలు చేసిన తరువాత, ఇది 24.04.2011 పై అప్పీలుదారు బీమా కంపెనీకి తెలియజేయబడింది.

17. మా ముందు నొక్కిచెప్పిన కీలకమైన సమస్య ఏమిటంటే, బీమా పాలసీల నిబంధనలను ఖచ్చితంగా భావించుట చేసుకుని, నిర్వివాదంగా అంగీకరించాలి.

ప్రతివాది నెం. 1 కేసు:

18. ప్రధాన ఎన్నికల అధికారి తరపున, అనుబంధ కౌంటర్ అఫిడవిట్లో బీమా మొత్తాన్ని చెల్లించడానికి ఏదైనా బాధ్యతను అంగీకరించడాన్ని ప్రతిఘటిస్తూ, వివాదాస్పద ఉత్తర్వు నుండి స్పష్టంగా కనిపించే కొంచెం భిన్నమైన కేసును మా ముందు చేయడానికి ప్రయత్నించారు. రిట్ పిటిషన్లోని సప్లిమెంటరీ కౌంటర్ అఫిడవిట్, **కమలావతి దేవి వర్సెస్ బీహార్ రాష్ట్రం మరియు ఇతరులు (2002) 3 పిఎల్జిఆర్ 450**) కేసులో తీర్పును దృష్టిలో ఉంచుకుని చెల్లింపుకు సిఫార్సు చేయడానికి ఇది సబబు కేసు అని మాత్రమే పేర్కొన్నట్లు సమర్పించబడింది.

19. అప్పీలుదారు బీమా సంస్థ ముందు బీమా మొత్తాన్ని క్లెయిమ్ చేయడానికి ప్రాథమిక భారం మరణించిన వారి భార్యపై ఉందని ప్రధాన ఎన్నికల అధికారి జారీ చేసిన తేది 10.02.2000 నాటి లేఖ స్పష్టం చేసింది. ప్రతివాది నెంబరు 2 భార్య చేసిన అభ్యర్థనలో కూడా విపరీతమైన ఆలస్యం జరిగిందని మరియు పోలీసు అధికారి మరణించిన దాదాపు ఏడున్నర సంవత్సరాల తరువాత తేది 21.11.2008 లో మొదటిసారిగా చేయబడిందని పేర్కొనబడింది.

20. పోలీసు అధికారి మరణం హీట్ స్ట్రోక్ వల్ల జరిగిందని, అతని మరణం అవగాహన ఒప్పందం పరిధిలోకి రాలేదని, అందువల్ల, దావా వేయడంలో ఆలస్యం అనేది కేవలం ప్రధాన ఎన్నికల అధికారి వల్ల జరగలేదని స్పష్టం చేయబడింది.

9 ప్రధాన ఎన్నికల అధికారి పాత్ర సిఫారసును ముందుకు పంపడానికి మాత్రమే పరిమితం చేయబడింది, అది సక్రమంగా చేసింది. ప్రతివాది నెం. 2 భర్త బీమా పాలసి కరెన్సీ సమయంలో మరణించాడు, అందువల్ల, బీమా సంస్థగా అప్పీలుదారు బీమా సంస్థ బీమా విధానము జీవనోపాధి సమయంలో ఎన్నికల విధుల్లో ఉన్నప్పుడు ఉద్యోగి మరణించినట్లయితే బీమా మొత్తాన్ని చెల్లిస్తామని ఇచ్చిన వాగ్దానాన్ని గౌరవించాల్సిన బాధ్యత

78

ఉందని వాదించారు.

మా దృక్పథం:

21. ప్రత్యర్థి వివాదాలను పరిగణనలోకి తీసుకుంటే, ఫ్లాగ్ చేయవలసిన రెండు అంశాలు ఉన్నాయి:మొదటిది, అప్పీలుదారు బీమా సంస్థ నుండి మొత్తాన్ని క్లెయిమ్ చేయడంలో ఆలస్యం వల్ల కలిగే పరిణామాలు; రెండవది, బీమా విధానము కానిస్టేబుల్ మరణం యొక్క దృష్టాంతాన్ని కవర్ చేసిందా.

22. మొదటి అంశంలో, అంగీకరించబడిన వైఖరి ఏమిటంటే, ప్రతివాది నెం. 2 ఏడున్నర సంవత్సరాల తరువాత తేది 21.11.2008 నాటి లేఖ వరకు క్లెయిమ్ యొక్క అర్హతను కోరుతూ ప్రధాన ఎన్నికల అధికారిపై కూడా ఎప్పుడూ దావా వేయలేదు. అందువల్ల, ఏ ప్రమాణాల ద్వారా అయినా ఈ దావా సహేతుకమైన కాల వ్యవధికి మించినది.

23. భార్య క్లెయిమ్ చేయకపోయినా, అప్పీలుదారు బీమా సంస్థ అభిప్రాయం ఉన్నప్పటికీ, ఈ కేసు విధానము పరిధిలోకి వస్తుందని, అప్పుడు దాఖలు చేయడం ప్రతివాది నెం. 1 యొక్క విధి అని చెప్పండి. ఆ దావా ఒక వైపు భార్య చేసిన దావా మొదట్లో తిరస్కరించబడినప్పటికీ, తరువాత, దానిని తిరిగి పరిశీలిస్తారు, దాదాపు అప్పీలుదారు బీమా సంస్థపై బాధ్యతను స్థిరపరచడానికి ముందస్తు షరతుగా చేసినట్లుగా ఇది సమర్పించడాన్ని ఆమోదించదు. అవగాహన ఒప్పందం యొక్క షరతులు సంఘటన జరిగిన వెంటనే క్లెయిమ్ చేయవలసి ఉంటుంది. సంబంధిత నిబంధన ఈ క్రింది విధంగా ఉంది:

“ఇన్వోయిస్ ఆఫ్ క్లెయిమ్

ఈ క్లెయిమ్ సంభవించిన వెంటనే జాతీయ ఇన్సూరెన్స్ కంపెనీ లిమిటెడ్కు దాని ప్రాంతీయ కార్యాలయం, సోన్ భవన్, బిర్బంద్ పటేల్ మార్గ్, పాట్నా (ఫోన్:220979, 223103 ఫ్యాక్స్:0612- 220973).సమాచారం అందిన తరువాత, సంఘటన జరిగిన ప్రదేశంలోని స్థానిక కార్యాలయం ప్రభుత్వంతో సంప్రదింపులు జరుపుతుంది. అన్ని విధాలుగా కావలసిన పత్రాలను పూర్తి చేయడంలో ఏజెన్సీలు.”

24. ఇది అప్పీలుదారు బీమా సంస్థ వద్ద దావా వేయవలసిన కేసు అని వారి స్వంత జ్ఞానంలో ప్రతివాది నంబర్ 1 ఎప్పుడూ అనుకోలేదని మాకు అనిపిస్తుంది. అందువల్ల, బీమా విధానము కింద క్లెయిమ్ గ్రాహ్యములగుటదా కాదా, ప్రతివాది నెంబరు 1 యొక్క ప్రవర్తన అప్పీలుదారుపై బాధ్యతను నిర్ధారించడానికి వారికి అర్హత ఇవ్వదు మరియు అటువంటి మొత్తం చేయబడిందని వారు భావిస్తే వారు భరించాల్సి ఉంటుంది.దావా వేయడంలో ప్రతివాది నెం. 1 యొక్క నిర్లక్ష్యం అవుతుంది. అది

గ్రాహ్యములగుట(ఎడ్మిసబుల్) కాకపోతే, అప్పీలుదారుకు దావాను పంపడానికి ఎటువంటి కారణం ఉండదు. ప్రతివాది నంబర్ 1 వాస్తవానికి బాతులు మరియు డ్రాకులు(డక్స్ మరియు డ్రాక్స్) ఆడుతున్నాడు ఈ సమస్యలో కారణాలు వారికి బాగా తెలుసు.

25. పైన పేర్కొన్నవి వాస్తవానికి మన ముందు చర్చను ముగించగలవు, కానీ ప్రతివాది నంబర్ 1 యొక్క బాధ్యత సమస్య బీమా విధానము పరిధిలోకి వచ్చే సంఘటన గురించి విషయమును లేవనెత్తినందున, ఆ విషయముకు సమాధానం ఇవ్వడం కూడా తగు విధముగా మేము భావిస్తున్నాము.

26. ఏదైనా బీమా విధానము కింద క్లెయిమ్ను పరిశీలించే సూత్రాలను మేము మొదట వివరించాలనుకుంటున్నాము. బీమా విధానము యొక్క నిబంధనలను ఖచ్చితంగా భావించుట చేసుకోవాలని చెప్పడం సరదా.

27. బీమా ఒప్పందాలు ప్రత్యేక తరగతి ఒప్పందాల స్వభావం కలిగి ఉంటాయి, ఇవి అత్యంత మంచి విశ్వాసం, బీమా చేయదగిన వడ్డీ, నష్టపరిహార ఉపసంహరణ, సహకారం మరియు అన్ని రకాల బీమా సంస్థలకు సాధారణమైన సమీప కారణాలు వంటి విలక్షణమైన లక్షణాలను కలిగి ఉంటాయి. ప్రతి తరగతి బీమా కూడా దాని స్వంత ప్రత్యేక లక్షణాలను కలిగి ఉంటుంది. బీమా ఒప్పందాలను నియంత్రించే చట్టాన్ని మూడు భాగాలుగా అధ్యయనం చేయాలి, అవి (1) బీమా ఒప్పందాల శాసనము సాధారణ లక్షణాలు, ఒప్పందాలుగా; (2) బీమా ఒప్పందాల శాసనము ప్రత్యేక లక్షణాలు, బీమా ఒప్పందాలుగా, మరియు (3) బీమా శాసనము ప్రతి తరగతి శాసనము వ్యక్తిగత లక్షణాలు. ⁸

28. ఇప్పుడు కొన్ని న్యాయపరమైన ప్రకటనల వైపు తిరిగి, బీమా ఒప్పందంలో ఉపయోగించిన పదాలకు అత్యంత ప్రాముఖ్యత ఇవ్వాలి మరియు జోడించడానికి, తొలగించడానికి లేదా తొలగించడానికి కోర్టుకు అవకాశం లేదని అభిప్రాయపడింది. ఏదైనా పదాలను ప్రత్యామ్నాయం చేయండి (సూరజ్ మల్ రామ్ నివాస్ ఆయిల్ మిల్స్ (పి) లిమిటెడ్ వర్సెస్ యునైటెడ్ ఇండియా ఇన్సూరెన్స్ కంపెనీ లిమిటెడ్ (2010 ఎస్సిసి ఆన్లైన్ ఎస్సి 1148) బీమా ఒప్పందాలు ఈక్విటీ ప్రాతిపదికన మినహాయింపులు ఇవ్వలేని స్వభావం కలిగి ఉంటాయి మరియు బీమా ఒప్పందం నిబంధనలలో కోర్టులు జోక్యం చేసుకోకూడదు. (ఎగుమతి క్రెడిట్ గ్యారెంటీ కార్పొరేషన్ ఆఫ్ ఇండియా లిమిటెడ్ వర్సెస్ గార్ల సన్స్ ఇంటర్నేషనల్ (2014 1 ఎస్సిసి 686)).

29. విక్రమ్ గ్రీన్ టెక్ ఇండియా లిమిటెడ్ వర్సెస్ న్యూ ఇండియా అన్సూరెన్స్ కో. లిమిటెడ్ (2009) 5 ఎస్సీసీ 599) కేసులో ఈ కోర్టు బీమా చేసిన వ్యక్తి బీమా విధానము పరిధిలోకి వచ్చే దానికంటే

ఎక్కువ ఏమీ క్లెయిమ్ చేయలేదని పునరుద్ఘాటించింది. ఒప్పందం యొక్క నిబంధనలను ఒప్పందం యొక్క స్వభావాన్ని మార్చకుండా ఖచ్చితంగా భావించే విధంగా చేసుకోవాలి, ఎందుకంటే ఇది పార్టీల ప్రయోజనాలను ప్రతికూలంగా భంగము చేస్తుంది. బీమా విధానములోని నిబంధనలను ఎలా ఉన్నాయో అలానే చదవాలి. పర్యవసానంగా, బీమా సంస్థ యొక్క బాధ్యతను నిర్ణయించే బీమా విధానము నిబంధనలను కూడా ఖచ్చితంగా చదవాలి.

30. అనేక ఇతర తీర్పుల్లో⁽¹²⁾ ఓరియంటల్ ఇన్సూరెన్స్ కో. లిమిటెడ్ వి.సోనీ చెరియన్ (1999) 6 ఎస్. సి. సి 451, పాలిమాట్ ఇండియా (పి) లిడ్. వ్రైసె .జాతీయ ఇన్సూరెన్స్ కో. లిమిటెడ్ (2005) 9 ఎస్. సి. సి. 174, సుమిటోమో హెవీ ఇండస్ట్రీస్ లిమిటెడ్ వర్సెస్ ఒఎన్జిసి లిమిటెడ్. (2010) 11 ఎస్. సి. సి. 296 మరియు రాష్ట్రీయ ఇస్పాట్ నిగమ్ లిమిటెడ్ వర్సెస్ దివాన్ చంద్ రాం చరణ్ (2012) 5 ఎస్సిసి 599) లో, ఈ న్యాయస్థానం బీమా ఒప్పందాన్ని మొత్తంగా చదవాలని మరియు వాణిజ్య ఒప్పందంలో ఒక నిబంధన ద్వైపాక్షికమైనది మరియు పరస్పరం అంగీకరించబడినందున, వాణిజ్య ఒప్పందం విషయంలో కాంట్రా ప్రొఫెరెంటెమ్ నియమం వర్తించదని గుర్తుంచుకుని, దాని నిబంధనలను సమన్వయం చేయడానికి ప్రతి ప్రయత్నము చేయాలని పేర్కొంది.

31. ఇప్పుడు మనము అవగాహన ఒప్పందంలోని నిర్దిష్ట నిబంధన వైపు తిరిగి వెళ్దాం, ఇది బాహ్య హింస మరియు ఇతర కనిపించే మార్గాల వల్ల సంభవించిన ప్రమాదం నుండి "పూర్తిగా మరియు నేరుగా" ఫలితంగా మరణించిన సందర్భంలో (మాత్రమే) పరిహారం చెల్లించడానికి బీమా విధానముని నియంత్రిస్తుంది. సాదా పఠనంలోనే, ఉపవాక్యాలు యొక్క కఠినమైన వ్యాఖ్యానం యొక్క విషయమును పక్కన పెడితే, మరణం సంభవించినప్పుడు దావా యొక్క ఆమోదయోగ్యత చాలా స్పష్టంగా ఉంటుంది. అదే వాక్యంలోని రెండవ భాగం "మాత్రమే" తో ప్రారంభమవుతుంది. అందువల్ల, మరణం సంభవించిన సందర్భంలో కూడా, పర్యవసానంగా పరిస్థితి తలెత్తే పరిస్థితిలో మాత్రమే, అంటే, అది బాహ్య హింస వల్ల సంభవించిన ప్రమాదం నుండి మాత్రమే మరియు నేరుగా ఉండాలి. ఇక్కడ సూర్యరశ్మి కారణంగా మరణం సంభవిస్తుంది. హింస మరణానికి కారణమైనట్లు కనిపించలేదు. "ఏదైనా ఇతర కనిపించే మార్గాలు" అని చదివే చివరి అంశం ఇజస్టెమ్ జెనెరిస్ సందర్భంలో చదవవలసిన వ్యక్తీకరణగా ఉంటుంది బాహ్య హింసాత్మక మరణం అనేది విడదీసి(ఐసోలేషన్) చదవలేము.

32. దీని నుండి ఉత్పన్నమయ్యే ఈ తరపున స్పష్టత యొక్క ప్రయోజనం మాకు ఉంది అల్కా శుక్లా వర్సెస్ లైఫ్ ఇన్సూరెన్స్ కార్పొరేషన్ ఆఫ్ ఇండియా ((2019) 6 ఎస్సీసీ 64) కేసులో ఈ కోర్టు ఇచ్చిన

తీర్పు అంతర్ జాతీయ స్థానంలో భారత్ ఉంది . బీమా క్లెయిమ్లను నిర్ణయించేటప్పుడు "యాక్సిడెంటల్ మార్గాలు" మరియు "యాక్సిడెంటల్ ఫలితం" మధ్య తేడాను చూపుతూ అంతర్జాతీయ అధికార పరిధిలోని కోర్టుల మధ్య అభిప్రాయ భేదాన్ని కోర్టు గుర్తించింది. అందువల్ల, ఊహించని ప్రమాదం మరియు ఊహించని పరిణామాలు లేదా సాధారణ లేదా సాధారణ కార్య కలాపము ఫలితంగా ప్రమాదానికి దారితీయవచ్చు, కానీ అది "ప్రమాద వశాత్తు జరిగే సాధనం" గా అర్హత పొందదు. రెండు దృష్టాంత ఉదాహరణలు ఇవ్వబడ్డాయి: (ఎ) నృత్యం చేస్తున్నప్పుడు ప్రాణాంతకమైన గుండెపోటును "ప్రమాదవశాత్తు" అని పిలుస్తారు, కానీ "ప్రమాదవశాత్తు కాదు" అని బీమా కవరేజీని ఆకర్షించడంలో విఫలమవుతుంది; (బి) క్రూరమైన కుక్క వెంబడించినప్పుడు అధిక శ్రమ ఫలితంగా గుండెపోటుకు గురికావడం వల్ల మరణం బీమా కవరేజీని ఆకర్షించవచ్చు, ఎందుకంటే ఇది "ప్రమాదవశాత్తు" సంభవించింది. మొదటి ఉదాహరణలో ఇది సాధారణ కార్య కలాపము కాగా, రెండవ ఉదాహరణలో ఇది అనాలోచిత కార్య కలాపము, సాధారణ కార్య కలాపము కాదు. ఇచ్చిన రకమైన గాయం, మరణానికి దారితీసిన సంఘటన ప్రకారం విధానము లోపల లేదా వెలుపల పడవచ్చు మరియు ఈ ప్రత్యేక కారణాన్ని పరిశీలించాల్సిన అవసరం ఉంది. (కొలిన్వాక్స్ యొక్క బీమా శాసనము (11 వ ఎడిషన్) "హింసాత్మక, బాహ్య మరియు కనిపించే" వ్యక్తీకరణల ప్రభావం మరియు ప్రభావాన్ని చర్చిస్తుంది:) ఈ విధంగా, ప్రమాదం అనేది ఏదో ఒక ప్రమాదం లేదా అవాంఛనీయ సంఘటనను సూచిస్తుంది.

ఇది ఊహించనిది లేదా ఊహించనిది.

33. మార్గదర్శక సూత్రంగా పాలసి సరళంగా చదవడం యొక్క ప్రాముఖ్యతను కూడా పైన పేర్కొన్న తీర్పు నొక్కి చెబుతుంది. ప్రమాదం మరియు శరీర గాయం మధ్య సన్నిహిత కారణ సంబంధం అవసరం.

34. పైన పేర్కొన్న సందర్భంలో, విధానముని విశ్లేషించినట్లయితే, సూర్యరశ్మి నుండి ఉత్పన్నమయ్యే కారణాన్ని, మా దృష్టిలో, బీమా మొత్తాన్ని ఎప్పుడు చెల్లించాలో నిర్వచించే బీమా విధానములోని ' సోక్స్ ఆఫ్ కవర్ ' యొక్క పారామీటర్స్ లో చేర్చలేము.

35. అందువల్ల, రెండవ ఖాతాలో కూడా అప్పీలుదారు బీమా సంస్థ బాధ్యత వహించదని మేము అభిప్రాయపడుతున్నాము.

తీర్మానం:

36. అందువల్ల, పాట్నా హైకోర్టు డివిజన్ బెంచ్ యొక్క వివాదాస్పద తీర్పు స్పష్టంగా నిలకడలేనిదని మరియు పక్కన పెట్టబడిందని నిర్ధారించడంలో మాకు ఎటువంటి సంకోచం లేదు. వాస్తవానికి, లెర్న్స్ సింగిల్ జడ్జి జారీ చేసిన ఉత్తర్వు ప్రతివాది నెంబరు 1 యొక్క సొంత ఆమోదం (ఓన్ అడ్మిషన్) పై అంచనా వేయబడింది, ఇది ఇప్పుడు కొంచెం భిన్నమైన వివరణ ఇవ్వడం ద్వారా తిరిగి పొందాలని కోరబడింది, అయితే అప్పుడు దావా ఆమోదయోగ్యం కాకపోతే, ప్రతివాది కోసం ఎటువంటి కారణం లేదు. కాబట్టి, అప్పీలుదారు నం.1 బీమా కంపెనీకి క్లెయిమ్ ను కేవలం అప్పీలుదారుని ఖర్చుతో ప్రతివాది నం. 2 కి ఏదో విధంగా ప్రయోజనం చేకూర్చే లక్ష్యంతో పంపడం. ఆ స్థితి ఉన్నందున లెర్న్స్ సింగిల్ జడ్జి తీర్పును అనుసరించి ప్రతివాది నెంబరు 1 ద్వారా ప్రతివాది నెంబరు 2 భార్యకు ఇప్పటికే చెల్లించబడుతుందనే వాస్తవం మాకు బాగా తెలుసు. చట్టపరమైన సమస్య యొక్క సంక్లిష్టత కలిగి ఉందని మెము నమ్ముతున్నాము, ప్రతివాది నెం. 1 తీసుకున్న వైఖరి, ప్రతివాది నెం. 2 చాలా సంవత్సరాలుగా ప్రయోజనాన్ని పొందారని, అది ప్రతివాది నెం. 2 కు చెల్లించే బాధ్యత ఉంది, ప్రతివాది నెం. 1 ను ప్రతివాది నెం. 2 నుండి ఏదైనా మొత్తాన్ని వసూలు చేయడానికి అనుమతించడం తగు విధము కాదని మేము నమ్ముతున్నాము మరియు ఆ అంశం ఇప్పుడు మూసివేయబడింది.

37. తదనుగుణంగా అప్పీల్ అనుమతించబడుతుంది, పార్టీలు తమ సొంత ఖర్చులను భరించడానికి వదిలివేయబడింది.

న్యాయమూర్తి.

[సంజయ్ కిషన్ కౌల్]

న్యాయమూర్తి.

[అభయ్ ఎస్. ఓకా]

న్యూఢిల్లీ.

ఫిబ్రవరి 08, 2023.